

História

Príspevok pridal ADMIN

História obce KRUŽLOVÁ

Kružlová leží v severnej časti Nízkych Beskýd v doline rieky Svidnièanky. Obec sa po prvýkrát spomína v 1414 roku ako majetok Cudarovcov a časť panstva Makovica. V roku 1414 Simon Cudár záložoval svoju časť makovického panstva šachticovi Jánovi Bebekovi a medzi zálohovanými obcami bola aj Kružlová. Obyvatelia obce sa zaoberali poľnohospodárstvom a chovom oviec. Na poľnohospodárstvo poukazuje aj samotný symbol obce. Maïarský názov Crusutwagas – význam Kružlová Poruba dosvedčuje, že sídlisko budovali usadlíci na čele s oltýsom Kružlom podľa zákupného práva. Historici usudzujú, že Kružlová vznikla na začiatku 14. storočia, keď vtedy bola najsevernejšia vysunutá obec v severovýchodnom úpätí pod zalesnenými horami Nízkych Beskýd. V roku 1600 sídlisko malo 7 obývaných poddanských domov a gazdovstvo oltýsa. V roku 1618 oltýstvo s mlynom patrilo dvom domácnostiam, ktorí zemepánom platili ročnú daň. V roku 1427 bola dedina oslobodená od platenia dane. V roku 1787 mala Kružlová 54 domov a 350 obyvateľov. V rokoch: 1869 – 321 obyvateľov 1880 – 303 obyvateľov 1900 – 313 obyvateľov 1921 – 312 obyvateľov 1930 – 394 obyvateľov 1940 – 391 obyvateľov 1948 – 422 obyvateľov 1961 – 516 obyvateľov 1970 – 522 obyvateľov 1998 – 555 obyvateľov 2006 – 582 obyvateľov 2007 – 602 obyvateľov Do I. svetovej vojny bolo v Kružlovej len 5 murovaných domov: Baranov, Motykov, Vaněikov, Fecúškov a Jána Motyky. V roku 1904 bola tu aj murovaná škola. Deti sa v nej vyučovali v maïarskom jazyku. Učiteľom bol Suchyj Antal. Stála tu aj drevená pravoslávna cerkev – chrám, postavený v roku 1888. Ostatné domy boli drevené, pokryté slamou. Za I. československej republiky sa veľké množstvo občanov odšahovalo za prácou do USA a Kanady. Odchádzali muži skoro z každej domácnosti. Niektorí z nich sa domov žiaľ nikdy viac nevrátili. Aj II. svetová vojna poznačila život v našej obci. Počas vojny všetci občania museli opustiť svoje domy a boli evakuovaní až k Prešovu. V obci zostali len dvaja občania, ktorí potom po prechode frontu rozprávali, aké ukrutné boje sa tu odohrávali. Keď sa občania vrátili z evakuácie v roku 1945 v jarných mesiacoch, našli obec skoro celú rozbitú – spálenú. Obec bola oslobodená 26. novembra 1944 vojskami 70 streleckej divízie genmjr. Guseva. Vojna doniesla našim občanom nielen materiálne škody, ale veľa ľudí padlo po skončení vojny na minových poliach. Boli to: Feèik Ján, Melník Ján, Cverèko Ján, Soňanková Mária, Savěák Andrej, Pisaněik Ján a Fecúškov Vasiš. Celé naše údolie na základe urputných bojov v II. svetovej vojne dostalo pomenovanie „Údolie smrti“. V súčasnosti je tu zriadené prírodné vojenské múzeum. Po skončení II. svetovej vojny 20. marca 1945 vznikol v obci Miestny národný výbor (MNV). Prvým predsedom bol Andrej Berežný. Po ňom na čele MNV boli: Timan Vasiš, Ján Šupčák, Ján Mihá?, Michal Baran, Vasiš Gajdoš, Fedor Ěvirk, Michal Šupčák, Ing. Anton Sakalik, Ján Šafanko, Ján Harviš, Mária Koèanová, Ing. Milan Mihaš. V súčasnosti na čele obce je starosta Mgr. Adrián G U Ź O. V roku 1968 pri reorganizácii národných výborov Kružlová sa stala strediskovou obcou a sídlom obvodného úradu. Vedúcim obvodného úradu bol Michal Šupčák. Do obvodného úradu patrili všetky okolité obce. Na obvodnom úrade bolo zamestnaných sedem pracovníkov. Za pôsobenia obvodného úradu obec zaznamenala najväčší hospodársky, kultúrny a sociálny rozvoj. V roku 1953 bola obec napojená na elektrickú sieť. Obecný vodovod bol urobený v roku 1960. Zdrojom pitnej vody bol prameň pod „Mesarkou“. V roku 1992 bol napojený ďalší zdroj z troch záchytných prameňov „Pid skalou“. V roku 1968 sa začalo s výstavbou kultúrneho domu v akcii „Z“. Časť bola odovzdaná do užívania v roku 1972 a dokončený bol v roku 1982. V novom kultúrnom dome bola zriadená aj sobášnica miestna a od roku 1984 na základe uznesenia Rady ONV vo Svidníku je obec Kružlová sídlom materského obvodu, do ktorého patrí 9 obcí. Veľkú zásluhu na jeho výstavbe mal vtedajší predseda MNV Vasiš Gajdoš, ako aj ďalší členovia rady MNV a občania: Ján Kimák, Michal Šupčák, Ján Fedorko, Pavel Mašková, Michal Timan, Ján Sejka, Ján Gajdoš, Ján Slivovič a veľa ďalších občanov. V rokoch 1968 – 1970 bol zregulovaný potok Svidnièanka a boli postavené tri nové mosty. Prvé Jednotné roľnícke družstvo (JRD) bolo založené v roku 1953, ktorého predsedom bol Ján Koèan. Trvalo iba jeden rok a rozpadlo sa. Novozaložené JRD bolo v roku 1959. Známe bolo ako JRD Verchovina. Na postoch predsedov sa vystriedali: Ján Koèan, Demeter Hvozda, Michal Vaněik, Andrej Gajdoš, Michal Timan, Ján Burcák, Rudolf Novák, Ing. Chlipala, Dr. Šturák, Juraj Kimák, Ing. Milan Sagan, Milan Geci a Andrej Kušnirík. V roku 2004 družstvo poľníkov, sa dostalo do konkurzu, z ktorého ho kúpil Dr. Jozef Źák – Poľnohospodárska farma Ladomírová. Poľnohospodári v tom doteraz. Občania do družstva vstupovali dosť s odporom. Často sa im bolo ľúbiť s kravami, prietom. Často im bolo pozerať, keď sa rozorvali medze. Život síce ukázal, že to bol správny smer. Čudia prestali často pracovať na roliach, jednoduché poľnohospodárske stroje nahradili stroje ako traktor, sejačky, kombajny a pod. Po druhej svetovej vojne nastal rozvoj školstva, kultúry ako aj duchovný život obce. V roku 1948 bola v obci ustanovená tzv. meštianska škola, ktorá bola umiestnená v drevenom provizórnom baraku v strede obce (kde je teraz postavená predajňa Jednoty). Prvým riaditeľom školy bol Ján Mikita. Meštiansku školu navštevovali žiaci so všetkých okolitých obcí nášho obvodu, ale aj deti z obce Belejovce. Drevená škola plnila svoj účel do roku 1960. V roku 1960 bola daná do užívania nová budova základnej školy. V roku 1972 ku škole bolo postavená družina mládeže, školská jedáleň a telocvičňa. Pre potreby školy v roku 1970 bola daná do užívania 6. b. j. pre učiteľov a zároveň bola postavená škola 6. b. j. pre zamestnancov družstva.

Veľkú úlohu naša škola zohrala pri zvyšovaní vzdelanostnej úrovne našich občanov. Keď do roku 1960 v obci bolo len 6 maturantov, v súčasnosti v každej domácnosti máme ľudí so stredoškolským a aj s vysokoškolským vzdelaním. V súčasnosti v obci máme inžinierov, lekárov, právnikov, učiteľov. Obec dobrých

výsledkov dosiahla v oblasti kultúry a športu. V obci sa pravidelne premietali filmy. V rokoch 1970 – 1990 tu pracovalo Miestne kultúrne stredisko (MKS), ktoré zabezpečovalo veľa kultúrno-spoločenských podujatí – stretnutia žien troch generácií, ktoré malo celoslovenský charakter, ďalej to boli stretnutia mládeže z Nemecka a bývalého Sovietskeho zväzu. Vyvrcholením týchto akcií bol každoročne usporiadaný festival mieru, kultúry a športu. V oblasti kultúry nemožno nespomenúť významného obecného buditeľa Ivana Melnika, ktorý napísal celý rád básní a jeho tvorba bola vydaná v knihe „Zelený vinohrad, červený kvitohrad“. Treba spomenúť aj známe cigánske kapely, ktoré boli známe po celom okrese. Je len škoda, že naši spoluobčania Rómovia v súčasnosti už nevedia hrať na hudobný nástroj (iba asi dvaja- traja). Aj pri JRD dobre pracovala spevácka skupina žien, ktoré reprezentovala našu obec pri rôznych príležitostiach. Z obce bola urobená aj nahrávka pre slovenský rozhlas „Selo hraje i dumy dumaje“, ako aj relácia „Kumove“. Na úseku športu bolo vybudované futbalové ihrisko, kde mladí Kružlovčania hrajú okresnú súťaž vo futbale, ako aj v stolnom tenise. Výrazný úspech dosiahla Kružlová v oblasti požiarnických súťaží - v kategórii starších mužov za sebou niekoľko rokov družstvo sa zúčastňovalo v rámci okresu a kraja na prvom mieste. Mladí požiarnici zo ZŠ dosahovali popredné miesta aj v rámci Slovenska. Veľkú zásluhu na rozvoji požiarnických súťaží má p. Viktor Žumár a ešte jedna ZŠ, Mária Ľobírková, ktorá sa už mnoho rokov stará o mladých požiarnikov zo ZŠ. V roku 2002 bola obec splynofikovaná a bol daný do prevádzky Dom smútku. Aj v oblasti duchovného života môžeme byť spokojní. Dlhé roky ako duchovný otec v Kružlovej pôsobil otec Ján Gajdič, ktorý vychovával ľudí nie len k duchovnosti, ale bol aj ľudovým liečiteľom, keď za jeho radami prichádzali do obce ľudia zo širokého okolia. Po jeho smrti do obce prišiel duchovný otec Demeter Lipinský, ktorý o obci pôsobí dodnes. Z jeho iniciatívy dva krát z našej cerkvy bola nahraná bohoslužba pre vysielanie slovenského rozhlasu. Otec Lipinský má aj značný podiel, že v roku 1969 za úctej pomoci vtedajšieho predsedu JRD Michala Timana, ako aj ďalších občanov ako Michala Macka, Jána Gajdoša – Pirocha, Michala Timana – Kurilca, Jána Kimáka – Kolodu, Pavla Mašara a veľa ďalších občanov vybudovali nový pravoslávny chrám. Ako tu už bolo spomínané veľa občanov Kružlovej žije mimo okresu, mimo republiky, aj za morom. Veľa z nich dosiahlo v živote aj významné postavenie. Dnes je už ťažko spočítať koľko ľudí z obce dosiahlo vysokoškolské, respektíve stredoškolské vzdelanie. Musíme konštatovať, že po nežnej revolúcii naša obec začala stagnovať a upadať. Mnoho občanov, hlavne Rómov prišlo o prácu. V súčasnosti má naša obec 651 obyvateľov, z toho 371 obyvateľov rómskej národnosti. V obci máme 129 uchádzačov o zamestnanie, z toho 119 Rómov. Naši Rómovia patrí k tým, ktorí sa príkladne starajú o svoje rodiny. V minulosti veľa z nich pracovalo na pozemných stavbách, alebo na JRD. Aj dnes sa snažia nájsť si primeranú prácu. Keď v ostatných obciach občania budujú domy, mladí zostávajú v svojej rodnej obci, v našej obci je to pravý opak. Mladí odchádzajú. Základná škola v roku 1970 mala 302 žiakov. Dnes ich má 80 a všetci žiaci sú Rómovia. V roku 2003 kotola ZŠ prešla rekonštrukciou a bola v nej prevedená plnfonikácia.